

Dirk Bracke over the making of Black

Straatbendes in Brussel? Eigenlijk wist ik niet goed wat ik me daarbij moest voorstellen.

Waren het gewoon grotere groepen hangjongeren zoals je die 's avonds ook wel in een dorp kunt aantreffen? Verveelde jongeren die voor wat overlast zorgen? Waren het jongeren die spijbelen, door de straten surfen of in een café zitten, maar 's avonds thuis naar tv kijken?

Ik hoorde en las eens wat en in de loop van 2004 dacht ik dat die straatbendes misschien wel een boeiend thema voor een boek konden zijn.

Alleen... hoe en waar kon ik meer te weten komen? Het leek me niet onlogisch dat er sommigen soms in gesloten instellingen zouden aanspoelen.

Sinds *Het engelenhuis* heb ik nog steeds goede contacten met de mensen die in 'De Zande' werken. Tijdens de 'kick op sport'dagen in Ruiselede (2004) had ik hen dan ook gevraagd om me een seintje te geven als er jongeren uit straatbendes met me wilden praten. Later heb ik in Ruiselede (gesloten instelling voor jongens) met enkele jongeren gesproken. Wat ze me vertelden was best interessant om mijn kennis over drugs te updaten, maar ik had niet de indruk dat die jongens echt wel tot de straatbendes behoorden die ik in gedachten had. Ik denk eerder dat ze wilden praten om aandacht te krijgen of om de verveling te doorbreken.

Maar in januari 2005 kreeg ik van Martine De Visscher een e-mailbericht dat in Beernem (gesloten instelling voor meisjes) een meisje met me wilde praten. En dat het dringend was omdat ze een week later de instelling mocht verlaten.

Enkele dagen later ontmoette ik een zwart meisje van zestien dat bij The Black Demolition behoorde. Ik denk soms dat niks me nog kan verbazen, maar tijdens de twee uur dat we bij elkaar zaten, heb ik dikwijls gedacht: dat meisje fantaseert, om de een of andere reden verzint ze allerlei dingen.

Die middag ging ik met enkele mensen van 'De Zande' eten en ik vroeg: 'Zou het écht geen fantasie zijn wat ze me heeft verteld?' Iemand antwoordde: 'Het staat toch in haar dossier.'

Als ik in Beernem met meisjes praat, hoef ik enkel hun voornaam te kennen. Geen familienaam, geen telefoonnummer, geen adres... Maar dit keer had ik achteraf spijt dat ik het nummer van haar mobieltje niet had gevraagd. Als ik meer over de straatbendes zou weten, dan had ik wellicht nieuwe vragen en zou het best interessant zijn om nog eens met haar te praten. Maar toen ik meer over The Black Demolition wist, voelde ik me opgelucht dat ik geen contact meer had gezocht met dat meisje en haar omgeving. De leden van The Black Demolition waren niet bepaald engeltjes. Groepsverkrachtingen, drugs, overvallen,

vechtpartijen met messen, machetes... Toen enkele bendeleden werden veroordeeld, moest de politie tussenbeide komen omdat ze de rechter een pak slaag wilden geven.

Niet meteen jongeren om een gezellig praatje mee te maken.

In het voorjaar van 2005 bestond 'Plan aid' (een halfopen instelling in Brussel) tien jaar. Er werden allerlei acties georganiseerd en ik werd gevraagd om een dag in de inrichting mee te leven. Als tegenprestatie vroeg ik of ze me in contact konden brengen met iemand die met straatbendes te maken heeft.

Via hen ben ik bij Koen Wouters van de Jeugdbrigade Politie Molenbeek terechtgekomen. Koen was een geschenk uit de hemel. Hij was meteen enthousiast. Dankzij hem kon ik een dag op het bureau van de Jeugdbrigade doorbrengen en reden we met een anonieme politieauto door de 'risicowijken' van Brussel. Dikwijls troosteloze, verwaarloosde straten die vragen om een ander leven. Hoewel we met een anonieme wagen reden, wuifden sommige jongeren ons van op een afstand grijnzend toe alsof ze wilden zeggen: we zien wel dat jullie flikken zijn (de antennes op de auto verraadden ons). Ook zag ik de tags of de kreten die op de muren gespoten waren. 'Ce mois on va tuer un flic' of 'Brule la Volvo (nummerplaat) du flic (naam van de politiemann)'.
'Toch niet echt leuk om je naam op die manier op een muur te ontdekken', zei de politiemann die naast me zat.

In sommige straten leek dan weer elke bewoner een autohandelaar te zijn. We bleven ook aan het Simonisplein staan. Koen en zijn collega's wezen me groepjes aan die ik in het oog moest houden. En om eerlijk te zijn: de manier waarop ze elkaar opzochten, met elkaar omgingen... Die middag (toen de cellen nog leeg waren) stond ook een bezoek aan de politiecellen op het programma. Ik werd zelfs in de handboeien geslagen (doet trouwens behoorlijk pijn). En Koen en zijn collega's vertelden me over doorgeefmeisjes, guetteurs, spijbelaars, diefstallen, de omerta, de jongsten die zich opofferen bij een razzia (te jong om gestraft te worden), het snoeven op skyblogs...

Een massa informatie (steeds anoniem en met respect voor het beroepsgeheim), kreeg ik van Koen en zijn collega's. Alleen had ik na die dag een probleem. Ik was zinnens om een boek te schrijven over zwarte straatbendes, maar ik had zoveel gehoord over de bendes van Noordafrikaanse origine dat ik niet wist wat ik moest kiezen. Hoewel er nogal wat verschillen bestaan leek het schrijven van twee boeken over straatbendes me niet opportuun.

Koen had me ook met Frédéric Van Leeuw (Substituut van de Procureur des Konings in Brussel, die zich vooral met jongeren bezighield) in contact gebracht. Frédéric vertelde me vooral over de zwarte straatbendes (waarom doen ze dat, waar komen ze vandaan, hun gebrek aan toekomstplannen, hun 'ik wil nu alles'-instelling, hun fascinatie voor gangsta's, hoe belangrijk ze respect vinden, hoe ze desnoods dat respect afdwingen...). Ook mocht ik brieven van bendeleden inkijken en bezorgde hij me een stapeltje persartikels over de zwarte straatbendes.

Maar zoals gezegd, ik wist niet wat kiezen. Voor ik aan een boek begin maak ik altijd een lange wandeling. Steeds hetzelfde traject dat ik blindelings kan lopen. In mijn zak steken dan een pen en een paar bladen papier. Dan bedenk ik de belangrijkste personages (hun karakters, kledij, muziek die ze graag horen...), de voornaamste verhaallijnen, de periode waar het verhaal zich afspeelt, een (voorlopig?) slot...

Dit keer zocht ik vooral naar een link om zowel over de zwarte als over de Noordafrikaanse bendes te kunnen schrijven. En na een paar kilometers... als nu eens een zwart meisje met een jongen uit een Noordafrikaanse bende samen... Toen ik Koen belde of zoiets realistisch was, antwoordde hij: 'Het komt zelden voor, maar het is toch niet onmogelijk. Alleen zullen de anderen dat niet op prijs stellen. Ik weet dat een jongen eens werd uitgekleeft en in het wit werd gespoten omdat hij met een blank meisje ging.'

De hoofdlijnen van het verhaal zaten in mijn hoofd, alleen hingen er nog draden los. Hoe komen die twee met elkaar in contact? Waar ontmoeten ze elkaar? Hoe worden ze ontdekt? En dan gebeurde er iets vreemd. Als ik aan een boek bezig ben, blijft dat verhaal constant in mijn hoofd spoken. Soms is dat wel vervelend. Als ik met iemand praat, kan ik opeens gewoon afwezig zijn. Dan denk ik aan de eerste regels van een volgend hoofdstuk, bedenk ik plots een zin die beter weergeeft wat ik bedoel....

Nu was ik met mijn oudste zoon naar een concert van The Nits geweest. We hadden ideale plaatsen in de Stadsschouwburg van Sint-Niklaas. Het was een fantastisch optreden, alleen dwaalden mijn gedachten onweerstaanbaar naar het verhaal. Plotseling speelde zich alles als een film in mijn hoofd af. Alle stukjes van de puzzel pasten zomaar in elkaar. Alleen... ik was boos op mezelf omdat ik naar The Nits wilde kijken, omdat ik me op de muziek wilde concentreren, omdat ik van het optreden wilde genieten en het lukte me niet. Ik zag hoe een jaloerse Malika Marwan volgde, ik zag het mobieltje naast het luchtbed liggen... En na het concert zat alles gebeiteld in mijn hoofd.

Natuurlijk stuitte ik soms op een detail waarvoor ik dan naar Koen of Frédéric moest bellen. Wordt iemand altijd met de handen op de rug geboeid? Wie ondervraagt iemand die aangehouden is? Wanneer wordt hij gefouilleerd? Wel type van pistool kun je in je broek verstopten? Zijn er meisjesbendes? Hoe verloopt een huiszoeking? In welke straat zouden ze een gps-toestel verkopen?

Een ander probleem was de keuze van de namen van de personages. Omdat ik over twee groepen schrijf, vreesde ik dat (zeker in het begin van het boek) een groot aantal namen verwarrend kon zijn. Ik probeerde dit voor een stuk op te lossen door het aantal groepsleden beperkt te houden. Ook gebruiken vooral de zwarte straatbendes dikwijls nicknames die ze uit gangstafilms oppikken. Van Frédéric had ik echter brieven mogen lezen op voorwaarde dat ik geen namen (zelfs geen voornamen), nicknames of groepsnamen in mijn boek zou gebruiken. Ik zocht dan maar naar een aantal opvallende (gemakkelijk te onthouden) en toch realistische nicknames die toch niet onlogisch waren (X van Malcolm X, CMM uit de film *New Jack City*, Alonzo uit *Training Day*...).

By the way, tijdens het schrijven waren het metroplan en een stratenplan van Brussel mijn vaste gezellen.

Frédéric en Koen hadden niet veel opmerkingen nadat ze het manuscript hadden gelezen (ze hadden me dan ook op voorhand behoorlijk geïnformeerd en tijdens het schrijven viel ik hen geregeld lastig met telefoontjes en e-mails). Frédéric had enkel opmerkingen over de namen van de personages en de plaatsen waar bepaalde scènes gesitueerd werden (Fraipont was logischer dan Everberg, Ribaucourt moest zeker vermeld worden). Ook de algemene opvatting over het kindergeld klopte niet en hij raadde me aan een voetnoot te schrijven om dat te verduidelijken.

Koen had weinig opmerkingen. Alleen vertelde hij me wel dat een agent niet meer bestaat, maar nu politiemann of politievrouw genoemd wordt. Ook wilde hij per se het woord 'smeris' door het woord 'flik' gewijzigd zien ('niemand gebruikt het woord 'smeris' en hij vertelde me ook waar het woord 'flik' vandaan komt).

En wanneer Marwan en Nassim na een stil alarm in de winkel worden aangehouden, vond Koen het optreden van de politie nogal braafjes (ik heb wellicht teveel naar tv gekeken). Ik had geschreven dat politiemensen de winkel binnenlopen. Onder bedreiging van een pistool

worden Marwan en Nassim dan gesommeerd om tegen de muur te staan, hun benen te spreiden en hun handen op hun hoofd te leggen.

‘Je moet dat zo zien’, zei Koen. ‘Er is stil alarm geweest. Als politieman weet je niet wat er aan de hand is. Met hoeveel zijn de overvallers? Zijn ze gewapend? Bedreigen ze andere klanten of de winkelier? Zouden ze hun wapens durven gebruiken?’

De adrenaline stroomt door je lichaam als je de winkel binnenstormt. In een flits probeer je in te schatten wie je moet hebben. Die werk je meteen tegen de grond, je slaat de handboeien rond zijn polsen en dan pas kun je praten.’

Wat ik meteen in het manuscript heb aangepast.

Op 3 november 2005 had ik Koen een e-mail met wat vragen gestuurd. De rellen in Frankrijk (waarbij duizenden auto’s in brand werden gestoken) waren volop aan de gang.

‘Let op’, schreef Koen in zijn antwoord, ‘wellicht is het binnenkort bij ons ook zover’. De volgende dag werden de eerste auto’s in Brussel in brand gestoken.

Een tijdje later kreeg belde iemand van ‘Het Nieuwsblad’ me voor een interview over ‘Henna op je huid’, een boek dat toen net verschenen was. Toen ze me vroeg met wat ik op dat moment bezig was, antwoordde ik dat ik een verhaal schreef over straatbendes in Brussel.

‘O, over de straatrellen in Brussel?’

‘Nee, over de straatbendes in Brussel.’

‘Maar die hebben toch met die brandstichtingen te maken?’

‘Voor zover ik dat kan inschatten, zullen er wellicht wel jongeren bij betrokken zijn die bij straatbendes horen’, antwoordde ik.

Twee dagen later las ik in de krant: ‘Dirk Bracke schrijf een jeugdboek over straatrellen in Brussel.’

Enkele uren later Radio1 aan de telefoon.

‘Klopt het dat je een boek schrijft over de straatrellen in Brussel?’

‘Nee, dat niet. Over straatbendes in Brussel.’

‘Maar die hebben er toch mee te maken?’

‘Sommigen van hen wellicht wel.’

‘Kun je vrijdag komen voor een radiointerview?’

Ik had op dat moment zo’n vijftig bladzijden geschreven.

‘Heb je al een titel?’ vroeg mijn uitgeefster toen het manuscript klaar was.

‘Nee’, antwoordde ik. ‘Enkel een werktitel. *Black*. Omdat de zwarte straatbendes altijd wel *Black* in hun groepsnaam dragen’.

‘En het zou ook kunnen verwijzen naar de donkere kant van de stad’, pikte mijn uitgeefster meteen in. ‘En heb je een idee voor de omslag? Een illustratie? Een foto? Of iets anders?’

‘Nou, iets bijzonders zoals de cover van ‘Zij en haar’ lijkt me wel iets.’

En de mensen van de uitgeverij vonden inderdaad iets bijzonders. Iemand kwam op het idee om er een echt zwart boek van te maken. Zwarte bladzijden met witte letters. Ik vond het meteen een geweldig voorstel.

Technisch was het mogelijk. Maar dan kwamen de twijfels. Kun je op die manier een boek lezen zonder hoofdpijn te krijgen? Was het niet te vermoeiend voor de ogen?

Er werd een oogarts geraadpleegd. Er kwam een proefdruk van een twintigtal bladzijden om het uit te testen. Maar de twijfels bleven. Er werd even gedacht aan een beperkte oplage die op eBay verkocht zou worden. Maar uiteindelijk haalden de twijfels de bovenhand.